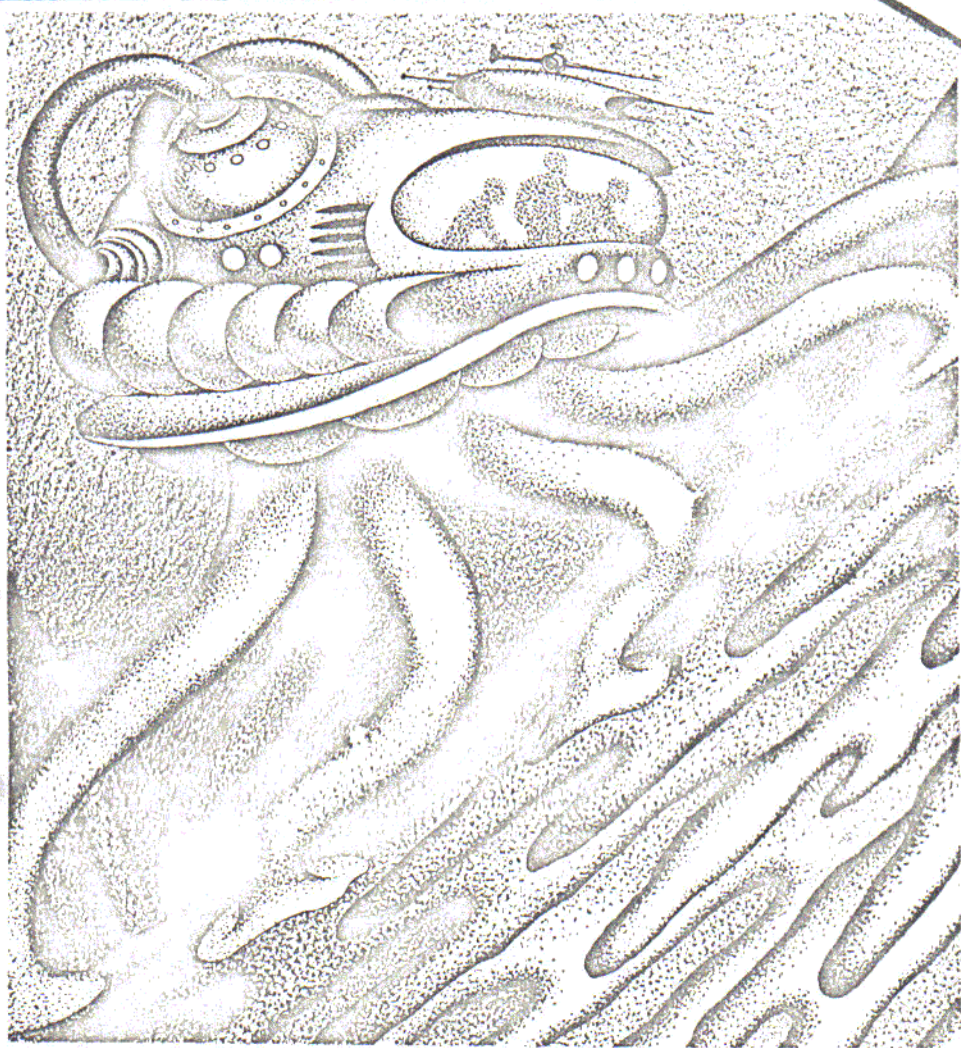

5/1983

VF

KROUŽEK PŘÁTEL SCI-FI, ZÁHAD

Arthur Charles Clarke, narozený 16.12. 1917 v Mineheadu v Anglii, patří k těm autorům vědeckofantastické literatury, které k spisovatelské dráze přivedla jejich původní profese. Vystudoval matematiku a fyziku na Londýnské universitě, za války sloužil jako instruktor u první britské pozemní naváděcí radarové stanice. Po absolutoriu v roce 1948 dva roky redigoval londýnské "Physics Abstracts" a získal tak řadu poznatků o nejnovějších vědeckých objevech. V roce 1951 vydává svůj první vědeckofantastický román Prelude

to Space /Předehra ke kosmu/.

Patrně nejznámějším Clarkovým dílem je román 2001: Vesmírná odyssea /2001: A Space Odyssey (1968)/. Byla napsána na podkladě scénáře stejnojmenného filmu, který vznikl z autorovy spolupráce se známým režisérem Stanleyem Kubrickem. Jako základ pro tento scénář posloužila povídka Hlídka /The Sentinel (1951)/. Námětem románu je cesta rakety, která vzlétá na samém prahu 21. století ze Země a vydává se k Saturnu s velkolepým posláním, jímž je pověřena pětičlenná posádka a HAL 9000, nejdokonalejší počítač třetí generace. Cesta se však náhle změní v napínavé drama. Filmu byl roku 1969 v St. Louis udělen Hugo. Na toto dílo bezprostředně navazuje další kniha, The Lost Worlds of 2001 /Ztracené světy 2001 (1972)/, která přináší zajímavý pohled do autorova myšlenkového soukromí. Čtenář, předpokládá se, že přiměřeně zainteresovaný a seznámený s filmovou i literární verzí Vesmírné odyssey, má jednak možnost posoudit vývoj myšlenky od prapůvodní krátké povídky až k výsledné formě – a dále za ni. Jedná se vlastně o souhrn nepoužitých, ale přesto detailně propracovaných epizod – zčásti fabulačních variant, zčásti nepřijatých dějových odboček. V roce 1974 obdržel Clarke dalšího Huga za svůj román Rendezvous with RAMA /Setkání s Ramou (1974)/. Sluneční soustavou prolétne jakási cizí mikroplaneta, a aniž naváže s lidstvem kontakt, opět zmizí. A lidstvo? Není omráčeno, zdeptáno ani obohaceno tímto setkáním s nepozemským životem, ale cítí se uraženo. Jedním z posledních autorových románů jsou Rajské fontány /The Fountains of Paradise (1979)/. Ve 22. století zde řeší inženýr Morgan palčivý technický problém: jak se při stále vzrůstajícím kosmickém provozu zbavit nákladné a ovzduší zamořující raketové dopravy. Teprve vyspělá technologie dovolí realizovat pradávňý nápad sovětského vědce z šedesátých let 20. století – kosmický výtah. Realizace projektu však staví před konstruktéra problémy nejen technického rázu. Řevnivost a lidská závist ani v této vzdálené budoucnosti nemizí, člověk je jako kdykoli předtím nedůvěřivý k pokroku a lpí na svých starých jistotách.

Z dalších Clarkových románů si můžeme připomenout alespoň některé: The Sands of Mars /Písky Marsu (1952)/, Earth light /Země svítí (1955)/, The City and the Stars /Město a hvězdy (1956)/, Dolphin Island /Ostrov delfínů (1963)/. Vydal také celou řadu souborů vědeckofantastických povídek.

K jeho dílu musíme připočíst také na tři desítky popularizačních knih. Jako popularizátor vědy a techniky je častým hostem v přednáškových sálech, v rozhlasových i televizních studiích v Británii i USA: komentoval např. přenos z přistání amerických kosmonautů na Měsíci. Je také členem Královské astronomické společnosti.

Z jeho tvorby u nás vyšlo:

Oceánem hvězd; 1962 /Across a Sea of Stars; 1959/

Měsíční prach; 1965 /A Fall of Moondust; 1961/

2001: Vesmírná odyssea; 1971 /2001: A Space Odyssey; 1968/

Rajské fontány; 1982 /The Fountains of Paradise; 1979/

Zpráva o třetí planetě; 1982 /výbor ze sbírek The Nine Billion Names of God – Devět miliard božích jmen; 1974 a The Wind from the Sun – Ze Slunce zrození; 1976/

Úryvek, který přinášíme jako ukázkou, je z povídky Dřív než nastal ráj.

Byla to ohromná úleva nafouknout tlakový stan, vsoukat se hermetickým uzávěrem dovnitř a stáhnout si skafandry dolů. Jak nyní odpočívali ve svých malých plastických polokoulích, poprvé jim do mysli plně dolehlo, jak je jejich objev podivuhodný a závažný. Okolní planeta se náhle proměnila, Venuše už nebyla mrtvá – připojila se k Zemi a Marsu.

Neboť i přes propast vesmíru život navštívil jiný život. Všechno, co vyrůstalo, nebo co se pohybovalo ve tváři kterékoli planety, bylo předzvěstí, příslibem, že Člověk v tomhle Vesmíru zářících sluncí a rotujících mlhovin není osamocený. Jestli až dosud nenalezl společníka, s nímž by se mohl dorozumět a v nějž pouze doufal, rozkládaly se před ním tisíce světelných let a celé věky času a vyčkávaly, až je prozkoumá. Mezitím musí ochraňovat a pěstovat život, který už našel, ať už na Zemi, na Marsu nebo na Venuši.

Tohle si říkal Graham Hutchins, nejšťastnější biolog v celé Sluneční soustavě, když pomáhal Garfieldovi sesbírat jejich odpadky a neprodyšně je uložit do sáčku z umělé hmoty. Když vypustili stan a vyrazili na zpáteční cestu, po stvoření, které zkoumali, už nebylo nikde ani stopy. Bylo to nakonec dobře, mohlo by je to svěst, aby se zdrželi a experimentovali dál, a už tak se dost nepříjemně přiblížili k nejzazšímu časovému limitu.

Vůbec to nevadilo, za pár měsíců se vrátí s celým týmem pomocníků, mnohem dokonaleji vybaveni, a budou na nich viset oči celého světa. Když se vývoj musel namáhat miliardy let, aby tohle setkání umožnil, ještě chvilku počká.

V mlžné krajině ozářené mihotavým, zelenavým světlem se na okamžik nepohnulo vůbec nic. Člověk ji opustil a karmínový koberec také. Potom se stvoření objevilo znovu, přeplouvalo přes kopce, rozervané vichry. Nebo to možná bylo nějaké jiné z téhož podivného druhu, to se už nikdo nikdy nedozví.

Doplulo k malé mohyle z kamení, kde Hutchins s Garfieldem zakopali odpadky. A tam se zastavilo.

Nebylo překvapené, protože nebylo nadané inteligencí. Ale chemické puzení je nemilosrdně táhlo přes polární náhorní plošinu až k místu, kde vykřiklo: Tady! Tady!

Kdesi přímo pod rukama mělo nejdrahocennější potravu, jakou potřebovalo – fosfor, prvek, bez nějž se nikdy nemůže vznítit ani jiskřička života. Začalo skálu očmouchávat, protékat do škvírek a trhlin, šmátrat a hrabat hledajícími chapadly. Nic z toho, co podnikalo, nepřesahovalo schopnosti kterékoli pozemské rostliny nebo stromu – jenom se pohybovalo tisíckrát rychleji a potřebovalo pouze minuty, aby dosáhlo cíle a proniklo plastickou hmotou.

A pak hodovalo na potravě mnohem vydatnější, než byla všechna, kterou okusilo kdykoli předtím. Absorbovalo cukry a bílkoviny a fosfáty, nikotin z cigaretových špačků, celulózu z papírových šálků a lžiček. Všechny látky rozložilo a asimilovalo do svého podivného těla, bez potíží a aniž by mu nějak uškodily.

Stejně tak absorbovalo celý mikrokosmos živých stvoření – bakterií a virů, jichž se na starší planetě vyvinuly tisíce vražedných kmenů. I když jenom velice málo z nich dokázalo v tomhle horku a v téhle atmosféře přežít, stačilo to. Jak se koberec plazil zpátky k jezeru, odnášel si nákazu pro celou svou planetu.

Už v době, kdy Jitřenka nabírala kurs směrem ke svému vzdálenému domovu, Venuše umírala. Filmy a fotografie a vzorky, které Hutchins triumfálně odvážel, byly dokonce ještě mnohem cennější, než tušil. Představovaly jediný doklad, že kdy život začal třetí pokus dobýt si pevné místo ve Sluneční soustavě.

Pod Venušinými mračny se příběh Stvoření uzavřel.

KNIHY VĚDECKOFANTASTICKÉHO ŽÁNRU

V ZÁVODNÍ KNIHOVNĚ ROH

4.část /M, N, P, S/

- 4609 Merle: Až delfín promluví
Román o pokusech s delfíny se stal předlohou pro natočení úspěšného filmu.
- 4632 Merle: Malevil
Kronika o životě skupinek lidí přeživších na francouzském venkově jadernou katastrofou.
- 4345 Moravcová: Klub neomylných
Kniha sci-fi povídek české autorky.
- 5743 Nesvadba: Tajná zprava z Prahy
Román s prvky sci-fi, označený autorem jako futuro-román.
- 1565 Nesvadba: Tarzanova smrt
První spisovatelova sbírka povídek, která v době svého vzniku byla námětem mnoha diskusí.
- 5225 Nesvadba: Výpravy opačným směrem
Reprezentativní výběr povídek jednoho z nejznámějších českých autorů sci-fi.
- 6192 Neviditelní zloději
Antologie povídek mladých českých tvůrců vědeckofantastického žánru vydaná Albatrosem.
- 1947 Pohl-Kornbluth: Obchodníci s vesmírem
Varovný příběh odehrávající se v budoucnosti na přelidněné a zkomercializované Zemi.
- 1738 Povídky z vesmíru
- 1891 Druhé povídky z vesmíru
- 1993 Třetí povídky z vesmíru
Výběr rozličných vědeckofantastických povídek různých autorů.
- 3592 Simak: Když ještě žili lidé
Kniha o zániku lidské civilizace a o tom, co následovalo.
- 2119 Souček: Cesta slepých ptáků I.
Runa Rider II.
Sluneční jezero III.
Trilogie o kontaktech s mimozemskou civilizací odehrávající se v různých koutech zeměkoule a na Marsu.
- 3894 Souček: Pevnost bílých mravenců
Povídky o neobvyklých setkáních s rozličnými formami nepozemské civilizace.
- 4009 Souček: Případ baskervilského psa
Napínavý příběh o hledání stop slavného Holmese, o záhadných zmizeních a o neméně záhadných starověkých kamenech.
- 4279 Souček: Zájem Galaxie
Kniha sci-fi povídek, ukončená místo závěru malým tušením stínu.

Michail Puchov

PALINDROM* DO ANTISVĚTA

Hvězdolet pohlcuje prostor. Zrychluje, zrychluje. Zrychluje se. Čas. Tma. Okolo hvězdy Galaxie. Země je daleko vzadu.

Kapitán hovoří tiše:

"Doletěli jsme už."

Hvězdolet obklopují stíny nemající tvary. Souhvězdí vepředu zakrývá závoj, černý jako neprostupný mrak. Navigátor neodpovídá.

"Ale jsou zde. Deset korábů zahynulo nebo se ztratilo tady," zašeptá kapitán.

Noc. Vepředu lodi – okno v Antisvět. Proniká odkudsi, rozlévá, se záření, slabé světlo – blesk a ticho snímačů a analyzátorů. Ticho trvá dlouho.

"Konec," tak promlouvá navigátor, "svítí všechny indikátory antihmoty."

Husté klubko prázdnoty – vakuum. Hvězdy nejsou – tiše tmavnou a hasnou. Slepnu obrazovky. Tma.

"Protnout hranici je nebezpečné," říká kapitán.

Navigátor odpovídá:

"Ne, přechod není nebezpečný. Ostatní je strašné – smrt a anihilace."

Vepředu – bariéra Antisvěta, zrcadlo Vesmíru, galaxie. Vzadu – tma.

Kapitán se přiznává.:

"Velice se bojím odrazu."

"Ne! Stačíme teď zabrzdit?" tvrdě říká navigátor.

Hodiny, minuty, vteřiny plynou. Potem zalité tváře. Zpomalení. Táhne se minuta. Dlouhá vibrace. Úder. Ještě úder.

Vibrace.

Dlouhá minuta se táhne. Zpomalení. Tváře zalité potem. Plynou vteřiny, minuty, hodiny. Navigátor říká tvrdě:

"Zabrzdit? Teď stačíme!"

"Ne ... Odrazu bojím se. Velice," přiznává se kapitán.

Tma. Vzadu – galaxie Vesmíru, zrcadlo Antisvěta, bariéra. Vepředu anihilace a – smrt.

"Strašné je ostatní. Nebezpečný není přechod, ne," odpovídá navigátor.

Kapitán říká:

"Nebezpečné je hranici protnout."

Tma. Obrazovky slepnu – hasnou a tmavnou. Tiše. Nejsou hvězdy. Vakuum prázdnoty, klubko husté antihmoty. Indikátory všechny svítí.

Navigátor promlouvá:

"Tak konec."

Dlouho trvá ticho analyzátorů a snímačů. Ticho. A – blesk. Světlo, slabé záření se rozlévá, odkudsi, proniká Antisvět v okno lodi. Vepředu – noc.

Kapitán zašeptá:

"Tady ztratilo se nebo zahynulo korábů deset. Zde jsou."

Ale neodpovídá navigátor. Mrak, neprostupný jako černý závoj, zakrývá vepředu souhvězdí. Tvary nemající stíny obklopují hvězdolet.

"Už jsme doletěli," tiše hovoří kapitán.

Vzadu – daleko – je Země, Galaxie, hvězdy. Okolo trna. Čas se zrychluje, zrychluje, zrychluje ...

Prostor pohlcuje hvězdolet.

+) palindrom, m,. (řec.) filol. – slovo nebo skupina slov, která čtena oběma směry mají týž nebo jiný srozumitelný význam

Vážení čtenáři,

v posledním čísle našeho časopisu (4/1983), které jsme věnovali 75.výročí dopadu tunguzského meteoritu, jste byli v úvodním článku upozorněni na příložený seznam různých hypotéz, vysvětlujících tento jev.

Jisté technické obtíže při reprodukci tohoto materiálu nám však v poslední chvíli znemožnily jeho uveřejnění. Velice se Vám omlouváme a přinášíme přehled dodatečně v tomto čísle.

TUŠENÍ

SEZNAM TUNGUZSKÝCH HYPOTÉZ, REGISTROVANÝCH K 1.1.1969

Číslo	Stručný obsah hypotézy	Datum oznámení
<u>A. Hypotézy technické</u>		
1.	Atomový výbuch meziplanetární lodi z Marsu	1946
2.	Přistání mezihvězdné lodi, která brzdila raketovými motory	1950
3.	Zdařilý start lodi po krátké návštěvě na Zemi	1951
4.	Přílet lodi z Venuše. Doba tomu odpovídá	1958
5.	Kosmolet, na kterém byly měděné vodiče a polovodiče	1958
6.	Automatický průzkumný přístroj z Venuše	1959
7.	Raketa s okny a dveřmi, což ovlivnilo tvar tlakové vlny	1960
8.	Jaderný výbuch, pravděpodobně uranový, příčina neznámá	1960
9.	Pád, přistání nebo rozpad létajícího talíře	1961
10.	Paprsek silného laseru z hvězdy 61 Labutě	1964
11.	Kosmolet, který dopravil na Zemi Yeti	1965
12.	Kosmická loď s opačným během času	1965
13.	Srážka dvou nebo tří kosmických lodí	1966
14.	Loď manévrovala nad Zemí a havarovala	1967
<u>B. Hypotézy antihmotové</u>		
15.	Zásah Země kouskem antihmoty, tj. pádem antimeteoritu	1947
16.	Anihilace kusu antihmoty v atmosféře	1956
17.	Úkaz podobný zničení předpokládané planety Faeton	1959
18.	Anihilace antimeteoritu, což dokazuje zvýšený obsah radioaktivního uhlíku	1965
19.	Tunguzský úkaz je statistický jev s pravděpodobností 1/7	1966
20.	Kousek hvězdné látky "supertěžkého trpaslíka"	1966
21.	Obyčejný meteorit s malým satelitem z antihmoty	1968
22.	Změna času, prostoru, gravitace atp. v energii	20.stol.
<u>C. Hypotézy náboženské</u>		
23.	Sestoupení boha Agdy (podle jiných výkladů Agdy = anděl)	1908
24.	Přelet ohnivého draka po nebi	1908

25. Opakování katastrofy, která se udála v biblických městech Sodom a Gomora 1950

D. Hypotézy geofyzikální

26. Výbuch kulového blesku nebo několika takových blesků 1908
 27. Neobvyklé zemětřesení, které vyvolalo vzduchotřesení 1908
 28. Začátek války s Japonskem, dělostřelba 1908
 29. Obyčejný uragán nebo cyklon a později lesní požár 1928
 30. Katastrofa v tajné laboratoři na výrobu umělých diamantů 1958
 31. Výbuch mraku komárů a mušek o objemu 5 km³ 1960
 32. Elektrický výboj mezi ionosférou a Zemí vyvolaný meteorem 1962
 33. Rozžhavený meteorit vytvořil na věčně zmrzlé půdě třaskavý plyn 1962
 34. Kataklyzma neznámé podstaty na protilehlých místech zeměkoule 1964
 35. Výbuch bahenního nebo zemního plynu po úderu blesku 1967

E-1. Hypotézy meteoritové (kanonické)

36. Rozpad obrovského aerolitu ze zvukovými efekty podobnými střelbě 1908
 37. V povodí Podkamenné Tunguzky dopadl velký meteorit 1922
 38. Meteorit se rozpadl ve vzduchu a vyvolal tlakovou vlnu 1925
 39. Meteorit se zařizl do země v podobě proudu úlomků a kamenů 1927
 40. Meteorit přiletěl k povrchu Země po tečně a odletěl zpět do kosmického prostoru 1929
 41. Země se srazila s kompaktním oblakem kosmického prachu 1932
 42. Železoniklový meteorit zapadl do bahna v podobě samostatných kusů 1939
 43. Meteorit vytvořil kráter, který zaplavilo bahno 1949
 44. Meteorit mohl mít neobvyklé složení, např. být z ledu 1958
 45. Katastrofu způsobila balistická vlna vyvolaná proletujícím meteoritem 1958
 46. Kamenný déšť meteoritů způsobil vznik polárního krasu ve zmrzlé půdě 1959
 47. Tlaková vlna vyvolaná meteoritem, který se nad zemí vypařil 1959
 48. "Tepelný výbuch" – bouřlivé vypařování ledového meteoritu 1960
 49. Tunguzský meteorit byl zhuštěný oblek kosmického prachu 1962
 50. Postupný rozpad meteoritu v důsledku odporu vzduchu 1964

E-2 Hypotézy meteoritové (apokryfní)

51. Nad Dánskem nebo v nějakém jiném místě přeletěl jasný bolid 1908
 52. Nedaleko Filimonova spadl meteorit o rozměrech 6 krychlových sáhů 1908
 53. Obyčejný velký meteorit nespádl tam, kde je hledán, ale u řeky Keč (přítok Obu) 1948
 54. Meteorit se odrazil od Země severním směrem 1958
 55. Železný meteorit se rozpadl ve vzduchu na prach, který shořel 1955
 56. Nenalezený kamenný meteorit leží u potoka Čurgina 1959
 57. Tajgu zničil elektrostatický náboj meteoritu 1959
 58. Meteorit se ve vzduchu rozpadl na části, které se srazily 1959
 59. Meteorit byl malý a les v této oblasti málo odolný 1960
 60. Meteorit je hledán na nesprávném místě, letěl od západu a spadl u Dolní Tunguzky 1960

Číslo	Stručný obsah hypotézy	Datum oznámení
61.	Meteorit byl uhelný a ve vzduchu shořel	1966
62.	Metrit se v letu roztrhl tepelným napětím	1967
<u>F. hypotézy kometové</u>		
63.	Za Angarou spadla planeta nebo kometa	1908
64.	Pons-Winneckeho kometa spojená s meteoritovým rojem Bootidy	1926
65.	Země se srazila s malou kometou, která měla prašný ohon	1934
66.	Enckeho kometa, kterou v roce 1908 pozorovali nedaleko Země	1958
67.	Charakter dráhy a fyzikální vlastnosti ukazují na to, že to byla kometa	1960
68.	Rozklad volných radikálů v kometě, "chemický výbuch"	1960
69.	"Tepelný výbuch" ledového jádra komety, bouřlivé vypařování	1960
70.	Stejná kometa, která zničila Atlantidu	1963
71.	Výbušný rozpad jádra komety za letu, "mechanický výbuch"	1964
72.	Kometa 1874 II proletěla atmosférou a vyvolala tlakovou vlnu	1965
73.	Disociace vody v kometě a výbuch třaskavého plynu	1966
<u>G. Hypotézy syntetické</u>		
74.	Ledový meteorit disocioval, hořel, nastala termojaderná reakce	1961
75.	Hvězdolet poháněný antihmotou maskovaný jako kometa	1963
76.	V atmosféře vybuchla kometa z antihmoty	1965

Vydává Kroužek přátel vědeckofantastického žánru a záhad při CZO SSM.
 Vyšlo jako příloha Informačního občasníku CZO SSM k.p. TOS Hostivař.
 Sestavili M.Nejedlý, M.Martinková. Uzávěrka čísla 24.9.1983.
 Neprodejné. Určeno pro vnitřní potřebu.